

ROMANA WYSOCZAŃSKA

SPRAWOZDANIE ZE SPOTKANIA
O. WOJCIECHA FELIKSA BEDNARSKIEGO
ZE STUDENTAMI PEDAGOGIKI KUL

W ubiegłym roku ukazał się w dwóch tomach Skróty *Sumy teologicznej* św. Tomasa z Akwinu, którego dokonał wybitny tomista – o. prof. Wojciech Feliks Bednarski. Wydarzenie to jest okazją do zapoznania się bliżej z osobą, działalnością i dorobkiem naukowym Profesora¹.

W listopadzie 1994 r. o. Bednarski gościł w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, zaproszony przez Koło Filozoficzne tej Uczelni. Podczas pobytu w naszym środowisku naukowym uczestniczył również w ćwiczeniach z pedagogiki katolickiej sekcji pedagogiki. Spotkanie to było kontynuacją i pogłębieniem podejmowanego wcześniej na zajęciach zagadnienia cnót i ich roli w wychowaniu chrześcijańskim w ujęciu tomistycznym. Wypowiedzi o. Bednarskiego wywołały ożywienie i zainteresowanie aktualnością przedstawionego problemu. Ponadto osobowość Prelegenta, jego zaangażowanie i obrazowy sposób przedstawienia myśli św. Tomasza zainspirowały grupę uczestników spotkania do postawienia wielu pytań dotyczących samego Profesora, jak i problemów związanych z zagadnieniem wychowania w obecnej rzeczywistości. Uzyskane odpowiedzi mogą stać się pomocne w rozwiązywaniu aktualnych problemów pedagogicznych i formowaniu etosu pedagoga chrześcijańskiego.

Wojciech Feliks Bednarski urodził się w 1911 r. w Przedzrymach Małych koło Żółkwi w rodzinie Pawła Bednarskiego i Barbary z Benowskich. W 1917 r. stracił ojca; jego śmierć przeżył bardzo boleśnie. Dom rodzinny ukształtował w nim dumę z pochodzenia szlacheckiego i chęć służenia Bogu przez pracę dla Polski. Dziadek Wojciecha Bednarskiego gorliwie popierał działalność ks. Stefana Stojalowskiego, który zasłynął jako działacz patriotyczny. Zachęcał też szlachtę zagrodową w Galicji do ruchu ludowo-chrześcijańskiego na rzecz rozwijania kultury polskiej. W 1927 r. przywdział habit dominikański, a w 1936 przyjął święcenia kapłańskie. W 1937 r. po raz pierwszy wyjechał do Rzymu i przebywał tam przez dwa lata; wojnę przeżył we Lwowie. Podczas okupacji rosyjskiej o. Bednarski został skazany na Syberię. Nie doszło do tego wyjazdu. Po wojnie rozpoczął nauczanie teologii w Seminarium OO. Dominikanów i Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.

---

¹ *Skrót zarysu teologii (Sumy Teologicznej) św. Tomasza z Akwinu OP*, t. I i II, skrótu dokonał i w objaśnienia zaopatrzył o. W. F. Bednarski, Kraków 1997: Wyd. OO. Dominikanów. Informacje na temat życia i działalności naukowej o. Bednarskiego zostały zaczerpnięte z: E. K a c z y Ń s k i, *Laudatio per l'80 compleanno del prof. A. F. Bednarski, OP*, „Angelicum”, 1991, vol. 68, s. 449-456.

W latach sześćdziesiątych, podczas tzw. odwilży politycznej, za czasów Gomułki ponownie wyjechał do Rzymu w charakterze profesora teologii moralnej i do 1982 r. pracował w Papieskim Uniwersytecie Św. Tomasza. Katedrę Etyki w KUL objął po nim ks. Karol Wojtyła. W dniu 16 czerwca 1995 r. z inicjatywy Katedry Filozofii, kierowanej przez prof. Mieczysława Gogacza, w Akademii Teologii Katolickiej odbyła się uroczystość nadania mu doktoratu *honoris causa* z filozofii.

O. Bednarski uczęszczał do szkoły podstawowej w Przedzrymichach, a do szkoły średniej w Żółkwi. Egzaminy maturalne zdał w Liceum im. H. Sienkiewicza w Krakowie już jako kleryk dominikański. Studia odbył w Seminarium Dominikanów we Lwowie. Zakończył je magisterium z teologii na Uniwersytecie Jana Kazimierza. Okres lwowski stał się okazją do tego, by poznać wybitnych profesorów filozofów z tzw. Szkoły Lwowskiej, m.in. Mieczysława Kreutza, Kazimierza Ajdukiewicza i Władysława Tatarkiewicza. Studia doktoranckie o. Bednarski ukończył w Rzymie. W 1939 r. obronił u o. prof. Francisco Barbado pracę doktorską pt: „Doctrina S. Thomae Aquinatis de propassionibus Christi”, z jednoczesną nostryfikacją w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim. W Krakowie o. Bednarski pracował jako adiunkt, ale zawieszenie Wydziału Teologicznego przez władze komunistyczne utrudniło dokończenie habilitacji. Dopiero w 1955 r. w KUL zakończył rozprawę pt. „Przedmiot etyki w świetle zasad św. Tomasza z Aquinu”.

Po powrocie z Rzymu, tj. od 1940 r., o. Bednarski prowadził tajne nauczanie teologii i propedeutyki filozofii dla kleryków dominikańskich i oraz religii dla świeckich. Od 1943 r. był docentem teologii moralnej i historii filozofii w Seminarium Dominikańskim w Krakowie. Po wojnie uczył religii i propedeutyki w Gimnazjum im. Św. Jacka w Krakowie. W 1948 r. przebywał w Poznaniu w Seminarium Dominikańskim, zaś od 1949 – w Służewcu koło Warszawy. Uczył jednocześnie propedeutyki i religii w jednym z gimnazjów warszawskich.

W latach 1949-1956 wykładał etykę filozoficzną na Wydziale Filozofii KUL i kierował katedrą po ks. kard. S. Wyszyńskim, gdy został on Prymasem Polski.

W 1956 r. o. Bednarski wyjechał ponownie do Rzymu na Angelicum i pozostał tam do 1986 r. Oprócz nauczania pełnił liczne funkcje w zakonie i poza nim. Brał udział w pracach komisji przygotowawczej Kongregacji ds. Kościołów Wschodnich oraz był rzeczoznawcą w Komisji o Wychowaniu Katolickim (brał udział w przygotowaniu Deklaracji o wychowaniu chrześcijańskim „Gravissimum educationis”). W ostatnich latach pracował w Komisji Kongregacji ds. Wiary jako rzeczoznawca dyspens i celibatu; był postulatorem Kongregacji ds. Świętych w procesie beatyfikacyjnym bł. Jadwigi Królowej Polski.

O. Bednarski znany jest ze swego zaangażowania w harcerstwie. W 1945 r. z polecenia ks. abpa Adama Sapięhy był instruktorem i kapelanem harcerstwa w Archidiecezji Krakowskiej. Trzy razy brał udział w Międzynarodowych Zjazdach Harcerstwa na Monte Cassino, w Belgii i Ameryce. Od 1976 do 1991 r. był spowiednikiem przy Bazylice Santa Maria Maggiore; spowiadał w języku polskim, włoskim, francuskim i niemieckim.

W 1991 r. o. Bednarski powrócił na stałe do Polski i obecnie przebywa w klasztorze Dominikanów w Krakowie.

Prawie przez 50 lat o. Bednarski prowadził działalność naukową, teologiczną, kierował seminariami magisterskimi, licencjatami i doktoratami. Napisał 19 książek,

przetłumaczył 9 tomów *Sumy* św. Tomasza, a także dokonał streszczenia całej *Sumy*². Przeznaczona jest ona dla tych, którzy chcieliby ogólnie zapoznać się z dziełem Akwinaty³.

W swoich książkach i artykułach o. Bednarski porusza zagadnienie etyki św. Tomasza, miłości małżeńskiej, sportu, wychowania fizycznego, kultury, wychowania młodzieży oraz inne kwestie pedagogiczne.

Formacja intelektualna o. Bednarskiego przeszła od teologii dogmatycznej do moralnej. Problematyka etyczna obejmuje cel życia moralnego, wartość moralną, prawo naturalne, normy moralne i ich charakter ostateczny oraz cnoty i wady. W etyce szczegółowej zajmuje się problematyką cnót, przede wszystkim miłością, nadzieją oraz cnotami moralnymi. W jego dorobku ważne miejsce zajmuje refleksja nad cnotami społecznymi – sprawiedliwością i patriotyzmem. Liczne publikacje o. Bednarskiego poświęcone są moralności małżeńskiej, szczególnie miłości, wychowaniu do miłości w małżeństwie, czystości małżeńskiej oraz wychowaniu młodzieży do życia rodzinnego – zawsze rozważane w świetle myśli św. Tomasza.

O. Bednarski kontynuuje myśl swojego mistrza o. Jacka Woronieckiego, autora *Katolickiej etyki wychowawczej*⁴. Dzieło to, oparte na *Sumie* św. Tomasza i wzbogacone refleksją pisarzy europejskich, było w latach powojennych podstawowym podręcznikiem do etyki w seminariach duchownych. Zdaniem niektórych specjalistów⁵, książka miałaby większą wartość, gdyby wraz z pierwszym wydaniem była przetłumaczona na języki nowożytny. Podręcznikiem tym posługiwał się Karol Wojtyła podczas pracy naukowo-dydaktycznej na KUL-u.

W swoich publikacjach o. Bednarski wiele uwagi poświęca wychowaniu moralnemu, zwłaszcza kształceniu charakteru, nabywaniu cnót i sprawności, od których pochodzą uczynki oraz postawy dobre, właściwe. W wychowaniu młodzieży podkreśla znaczenie wielkoduszności, miłości i uporządkowania uczuć⁶. Jego zdaniem, mi-

---

² STh, 9: *Sąd ostateczny*, czyli szczęście oraz uczynki ludzkie (1-2, qq. 1-21), London 1963; STh, 11: *O sprawnościach* (1-2, qq. 49-70), London 1965; STh, 12: *O wadach i grzechach* (1-2, qq. 71-98-89), London 1965; STh, 10: *Uczucia* (1-2, qq. 22-48), London 1967; STh, 18: *Sprawiedliwość* (2-2, qq. 57-80), London 1970; STh, 19: *Religijność* (2-2, qq. 80-100), London 1971; STh, 20: *Cnoty społeczne pokrewne sprawiedliwości* (2-2, qq. 101-122), London 1972; STh, 32: *Małżeństwo* (suppl., qq. 41-68), London 1982; STh, 30: *Sakrament pokuty II* (Suppl., qq. 1-28), London 1985.

³ Zob. przyp. 1.

⁴ J. W o r o n i e c k i, *Katolicka etyka wychowawcza*, t. I, II-1-II-2, Lublin: TN KUL 1994. Pierwszy tom został wydany w 1925 r., drugi w 1948 przez Krakowskie Wydawnictwo Mariackie. Tomy I i II wydawane już wcześniej w postaci książek są kopiami oryginałów. Tekst tomu II-2 (etyka szczegółowa) w całości został przejrzany i poprawiony przez Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego KUL (sprawdzono odsyłacze i cytaty biblijne według Biblii w tłumaczeniu J. Wujka).

⁵ Na przykład z niepublikowanych wypowiedzi niektórych tomistów – A. Krąpca i E. Kaczyńskiego.

⁶ Wśród tych publikacji bardziej aktualny, oprócz dziewięciu tomów przekładu *Sumy*, wydaje się zbiór artykułów: *Wychowanie młodzieży dorastającej; Wychowanie ludzkich popędów*

łość – najogólniej biorąc – to pewne upodobanie w tym, co jest lub wydaje się dobrem, prawdą albo pięknem na podstawie poznania zmysłowego (miłość uczuciowa) i umysłowego naturalnego jako sprawność, by czynić dobro w miarę możliwości (miłość duchowa przyrodzona), na podstawie wiary nadprzyrodzonej w Objawienie Boże (miłość nadprzyrodzona).

Nienawiść to przeciwieństwo miłości występujące w postaci urazu w stosunku do tego, co zmysłem, zwłaszcza wewnętrznym, np. pamięci, wyobraźni lub zmysłowi oceny, wydaje się wstrętne, albo w postaci aktu woli, by wyrządzić komuś lub czemuś jakieś zło za zło prawdziwe lub pozorne. Zdaniem tomisty, zbyt często zdarza się nienawiść nie do zła, ale do osoby, która wydaje się komuś wroga, lub nawet do zespołu osób, np. do jakiejś społeczności, partii czy narodu ze względu na prawdziwe lub pozorne zło, które się widzi w tej społeczności zazwyczaj na skutek nieuczciwej propagandy, a to prowadzić może do kłótni i sporów, nawet o zasięgu międzynarodowym.

Wiele uwagi o. Bednarski poświęca również zagadnieniom kultury, sportu i harcerstwa, które zawsze rozważane są w świetle myśli św. Tomasza z Akwinu. Z harcerstwem zetknął się po raz pierwszy jeszcze w bursie żółkiewskiej. Czynną działalność w tej organizacji rozpoczął pod koniec ostatniej wojny. W Krakowie był podharcemistrzem, mianowanym przez komendanta ZHP za granicą Ryszarda Kaczorowskiego, późniejszego prezydenta Polski na emigracji. W Rzymie, na wniosek abpa Gawliny, wydał katechizm harcerski i ogłosił kilka artykułów o ideologii i pedagogice harcerskiej⁷. Podkreśla w nich, że metoda wychowawcza w harcerstwie, o systemie zastępowym przez usprawnianie młodzieży w służbie Bogu, przez pracę dla Polski i bliźnich oraz przez obcowanie z naturą jest najbardziej owocna. Skauting budzi w młodzieży i wprowadza w czyn wszystko, co z natury jest szlachetne, dobre i zdrowe: prostotę życia, miłość, miłość przyrody i ojczyzny, poczucie honoru, karność i posłuszeństwo, oddanie się służbie bliźnim w duchu braterstwa i rycerskości.

W pedagogice mówi się, że wychowanie zmierza ku wartościom. Jeśli przyjmiemy, że kształcenie, wychowanie uzależnione są od wpływów filozoficznych, to czy kierunki filozoficzne odrzucające metafizykę mogą zbudować obiektywną teorię wartości? Oczywiście, że wychowanie zmierza ku wartościom, czyli ku dobrom wzbudzającym pożądanie – byle to były dobra prawdziwe, a nie pozorne. Wielu pedagogów podlega wpływom niektórych kierunków filozoficznych, odrzucających

---

i woli oraz *Wychowanie uczuć w świetle psychologii Św. Tomasza z Akwinu*, wydane w „Duszpasterzu Polskim Zagranicą” w latach 1989 i 1991. Zbiór innych artykułów pedagogicznych zamieszczony został w: *Zagadnienia pedagogiczne*, London 1982. W języku włoskim wydano: *L'educazione dei giovani alla luce del Concilio Vaticano II*, Roma 1970; *La pedagogia di San Tommaso d'Aquino e i postulati della didattica moderna*, Napoli 1980; *La cultura ed educazione fisica alla luce del pensiero di san Tommaso*, Ed. Agape 1972; *L'educazione dell'affettività alla luce della psicologia di San Tommaso d'Aquino*, Milano 1986.

⁷ *Katechizm harcerski dla harcerek i harcerzy, zbiór podstawowych wiadomości koniecznych z zakresu ideologii religijnej, wychowania narodowego, metodyki harcerskiej oraz psychologii rozwojowej, w formie pytań i odpowiedzi, z dodatkiem ważniejszych piosenek harcerskich*, Rzym 1963.

metafizykę w znaczeniu filozofii jako nauki o bytach transcendentnych czy ich stosunkach niepodpadających pod obserwację zmysłów. Taka metafizyka także bada takie zagadnienia, jak to, jaki jest ostateczny cel życia ludzkiego, a więc i sens życia, gdyż życie ludzkie o tyle jest sensowne, o ile jest zgodne z prawdziwym celem ostatecznym każdego człowieka. Wychowawca, który nie zajmuje się metafizyką, może i powinien także poznać ten cel ostateczny człowieka z Objawienia Bożego przez nadprzyrodzoną wiarę religijną.

Człowiek żyje zawsze w pewnej kulturze, która obejmuje też szeroki zakres wychowania.

Konstytucja duszpasterska *Gaudium et spes* podaje definicję kultury, która służy doskonaleniu człowieka, gdyż kultura to zespół wartości wytworzonych przez współpracę ludzi z przyrodą w celu udoskonalenia życia ludzkiego i przyrody. Wartości mogą być materialne (zewnętrzne lub cielesne) i duchowe. Zdaniem Tomisty, można wyodrębnić pięć gałęzi kultury. Wśród materialnych: **ekonomiczną** (rolnictwo, przemysł, handel), **fizyczną**, czyli **cielesną** (zdrowie, siła, sport), i **artystyczną** (poezja, śpiew, muzyka, teatr, architektura, rzeźba, malarstwo, film, taniec i inne). W duchowych wyróżnia się gałęzi: **intelektualno-naukową** (mądrość, wiedza, inteligencja) i **religijno-moralną**, która dzieli się na: naturalną (cnoty wlane, łaska, dary Ducha Św.) i nadprzyrodzoną (cnoty zdobyte, uczynki uczciwe i prawe), będącą zespołem wartości wytworzonych współpracą ludzi z łaską Bożą w celu osiągnięcia pełnej doskonałości życia i celu ostatecznego⁸. Ta ostatnia gałąź kultury – według o. Bednarskiego – jest celem czterech wcześniej wymienionych, tym samym już właściwym celem wychowania jako usprawniania ludzi w dążeniu do prawdziwej i pełnej doskonałości życia ludzkiego zarówno jednostek, jak i społeczeństw oraz całej ludzkości. Wychowanie i całe życie ludzkie o tyle ma sens, o ile prowadzi do osiągnięcia prawdziwego celu ostatecznego życia ludzkiego. Kultura ekonomiczno-techniczna, fizyczna, estetyczna, intelektualna stanowi natomiast środki do udoskonalenia życia, które z natury swej powinny być podporządkowane prawdziwemu celowi ostatecznemu, a tym samym kulturze religijno-moralnej, a nade wszystko kulturze nadprzyrodzonej, wskazującej prawdziwy cel ostateczny – Boga – i drogę do tego celu – Chrystusa – oraz środki niezbędne do jego osiągnięcia, a więc cnoty i ich akty. Wobec takich zadań wychowania w pracy z młodzieżą konieczna jest ustawiczna formacja pedagoga. Wychowanie bowiem to nie tylko nauczanie, ale przede wszystkim usprawnianie nie tylko ciała, lecz nade wszystko umysłu i woli, zmysłów wewnętrznych i zewnętrznych, popędów oraz ich przejawów w postaci uczuć. Formacja każdego wychowawcy wymaga głównie usprawniania jego osobowości. Zdaniem o. Bednarskiego, każdy człowiek mający używanie rozumu może i powinien uprawiać samowychowanie, choćby był już starcem. Bez właściwego samowychowania nie może być rzetelnym wychowawcą młodzieży. To samowychowanie obejmuje nie tylko kulturę fizyczną, a więc usprawnienie własnego ciała, by było zdrowe, zwinne i silne, ale także kulturę duchową, czyli także usprawnienie umysłowe przez studium zwłaszcza

---

⁸ B e d n a r s k i, *L'educazione dell'affettività alla luce della psicologia di San Tommaso d'Aquino*, s. 30.

pedagogiki i psychologii młodzieży, a przede wszystkim chrześcijańskiej etyki wychowawczej. Formacja ta obejmuje szczególnie zdobycie osobistej kultury moralnej.

Pedagogika tomistyczna podkreśla w wychowaniu znaczenie kształcenia charakteru moralnego człowieka. Warunkiem tego kształcenia zarówno u wychowawców, jak i u wychowanków jest – według o. Bednarskiego – po pierwsze – świadomość prawdziwego celu ostatecznego, któremu wszystkie inne cele działania powinny być podporządkowane; po drugie – zdolność wyboru środków niezbędnych do osiągnięcia tego celu oraz dróg prowadzących do niego; po trzecie – zdrowie duszy i ciała; po czwarte – posiadanie lub przynajmniej możliwość używania odpowiednich środków do wychowania.

Ciekawe wydają się uwagi i spostrzeżenia o. Bednarskiego na temat współczesnej polskiej młodzieży. Doświadczenie nabyte w ciągu 36 lat pobytu w Rzymie pozwoliło na stwierdzenie, że wiele ludzi, zwłaszcza młodzieży, żyje tak, jakby nie byli świadomi prawdy, że postępować należy zgodnie z właściwym sobie celem, nadającym sens życiu ludzkiemu. Tomista odwołuje się do statystyk dotyczących alkoholizmu, palenia papierosów, chorób cywilizacyjnych i rozpadu rodziny polskiej. Dostrzega i podkreśla znaczenie religijności jako pozytywnego aspektu rozwoju młodzieży polskiej. Zachęca do tego, by w pracy z młodzieżą wzbudzać zdrowy entuzjazm oraz odwagę cywilną wobec przesądów opinii publicznej, by „zdobyć męstwo nie tylko na wypadek wyjątkowych czasów, ale na co dzień, dla codziennej szarej pracy życiowej”⁹.

Wszystkie odpowiedzi udzielone studentom przez o. Bednarskiego obejmowały obszary wiedzy z zakresu antropologii teologicznej, wychowania, rozumianego tutaj bardzo szeroko, ale zawsze w świetle nauki św. Tomasza z Akwinu. Święty Tomasz nie był pedagogiem w dosłownym tego słowa znaczeniu, ale swoim życiem i zasadami, jakie głosił, ukazał podstawowe wartości ludzkiego postępowania. W swoich dziełach zostawił fundamentalną wiedzę nie tylko teoretyczną, ale i normatywną, która łączy we współczesnym wychowaniu pedagogikę z etyką. Doktryna tomistyczna, a w szczególności kwestie dotyczące sprawności i cnót (STh, I-II, 49-89; II-II), uczynków ludzkich (I-II, q. 6-21), dobra i celu życia ludzkiego (I-II) oraz o uczuciach stanowią podstawę pedagogiki chrześcijańskiej. Zdaniem o. Bednarskiego, u podstaw wychowania personalistycznego leży wychowanie sprawnościowe, zwłaszcza wychowanie do cnoty roztropności¹⁰. Słowo „roztropność” nie jest dzisiaj modne i wychodzi z użycia. Często myli się je ze skrupulanctwem, nieśmiałością czy niepewnością. W języku polskim bogate jest jego znaczenie etymologiczne, które oznacza: „iść za śladem, wytropić zwierzynę”. Śladów może być wiele i mogą być błędne, dlatego trzeba rozpoznać te właściwe¹¹. Roztropność jest najważniejszą cnotą kardynalną; Arystoteles w *Etyce nikomachejskiej* nazywa ją „recta ratio agibilium”. Kieruje ona innymi cnotami, wskazując im zasadę i miarę. Roztropność kieruje bez-

⁹ W o r o n i e c k i, *Katolicka etyka wychowawcza*, t. II, s. 437.

¹⁰ W. F. B e d n a r s k i, *Roztropność jako podstawa wychowania personalistycznego*, [w:] *Zagadnienia pedagogiczne*, red. S. Bełch, London 1982.

¹¹ Ś w. T o m a s z z A k w i n u, *Suma teologiczna. Roztropność*, II-II, q. 47-56, t. 17, przełożył i objaśnieniami opatrzył S. Bełch, London 1964, s. 141-142.

pośrednio sądem sumienia. Człowiek roztropny decyduje o swoim postępowaniu i porządkuje je, kierując się tym sądem¹². W wychowaniu moralnym człowieka roztropność zajmuje pierwsze miejsce, ponieważ od niej zależy życie człowieka, jego dojrzałość osobista, moralna, osobowa, a w konsekwencji osiągnięcie celu ostatecznego.

Właściwe wychowanie rodzinne, społeczne i osobista praca nad sobą mogłyby pomóc człowiekowi w zdobyciu sprawności. Przekonaniem o jej możliwości jest stwierdzenie św. Tomasza o naturalnej inklinacji człowieka do rozwijania *semina virtutis*. Warunkiem osiągnięcia stanu doskonałości, czyli cnoty, jest wychowanie. Zadaniem wychowania jest pomoc człowiekowi w rozwoju wszystkich możliwości i w osiągnięciu celu ostatecznego¹³.

Problematyka wychowania człowieka do sprawności nie stanowi szczególnego zainteresowania wśród wielu pedagogów współczesnych. W literaturze wyróżnić możemy jednak takich, którzy nie są tomistami, ale ich tezy mogą być uważane za zgodne z myślą św. Tomasza¹⁴.

Niektóre współczesne nauki humanistyczne, np. psychologia czy kierunki we współczesnej pedagogice¹⁵, nie przygotowują w pełni człowieka do zadań życiowych, nie zawsze proponują najlepszy sposób życia. Takie ujęcie jest wyrazem ograniczonej wizji człowieka, pozbawionej wymiaru duchowego.

Doktryna św. Tomasza o sprawnościach umacnia więc pedagogikę chrześcijańską, teochrystocentryczną, która kieruje rozwojem osobowym człowieka i pomaga w kształtowaniu cnot, zawsze zgodnych z celem ostatecznym. Aspekt takiego ukie-runkowania działań wychowawczych pedagogiki chrześcijańskiej i kształtowania osobowości człowieka został zaakcentowany przez o. Bednarskiego szczególnie w odpowiedziach na pytania stawiane podczas spotkania w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Spotkanie to przybliżyło studentom pedagogiki sylwetkę naukowca tego wybitnego pedagoga – tomisty.

---

¹² *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Pallotinum 1994, s. 423.

¹³ W. F. B e d n a r s k i, *Linclinazioni naturali secondo San Tommaso*, „Angelicum”, 69(1992), s. 22-35.

¹⁴ Por. J. J e l e Ń s k a, *Sztuka wychowania*, Warszawa 1930; T. K u k o ł o w i c z, „Osoba i czyn” a wychowanie w rodzinie, „Analecta Cracoviensa”, 5-6(1973-1974), s. 211-221. Z. M a t u l k a, *Wychowanie do wolności jako podstawowy problem pedagogiczny*, [w:] *Pedagogika a wartości*, red. M. Nowak, Lublin 1998, s. 243-250; M. N o w a k, *Pedagogika chrześcijańska*, Lublin 1996.

¹⁵ Na przykład: „antypedagogika”, „pedagogika krytyczna” czy „alternatywna”.